

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2012/2013

Fersiwn	Dyddiad	Awdur	Cymeradwywyd gan	Dyddiad Adolygu
2	20 ^{fed} Mai 2013	Rheolwr Cyllid	Grŵp Gweithredol Panel Gweithredol	23 ^{ydd} Mai 2013 15 ^{fed} Gorffennaf 2013

1 Cyflwyniad

- 1.1 Cafodd y Datganiad hwn ei lunio yn unol â chanllawiau a gynhyrchwyd gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol (SOLACE), sef y fframwaith 'Delivering Good Governance in Local Governance'.

2 Cwmpas Cyfrifoldeb

- 2.1 Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (y Gwasanaeth) yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith ac i'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a bod cyfrif cywir amdano, a'i fod yn cael ei ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Hefyd, mae dyletswydd ar y Gwasanaeth o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y mae ei swyddogaethau'n cael eu cyflawni, gan dalu sylw i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.
- 2.2 Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Gwasanaeth yn gyfrifol am roi trefniadau cywir yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei faterion er mwyn ei gwneud yn haws i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.
- 2.3 Mae'r Gwasanaeth wedi cymeradwyo a mabwysiadu cod llywodraethau corfforaethol sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/SOLACE, sef 'Delivering Good Governance in Local Government'. Mae'r datganiad hwn yn esbonio sut y mae'r Gwasanaeth wedi cydymffurfio â'r cod, a hefyd wedi ateb gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005.

Diben y Fframwaith Llywodraethu

3 Diben y Fframwaith Llywodraethu

- 3.1 Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd sy'n cyfarwyddo a rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ar gyfer bod yn atebol i'r gymuned, trafod â hi, a'i harwain. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro'r modd y mae'n cyflawni ei amcanion strategol ac ystyried p'un a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol a chost-effeithiol a gwelliannau parhaus.
- 3.2 Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan bwysig o'r fframwaith hwnnw, a'i nod yw rheoli risg i fod ar lefel resymol. Ni all gael gwared ar bob risg o fethu â chyflawni polisiau, nodau ac amcanion ac felly ni all ond darparu sicrwydd rhesymol, heb fod yn absoliwt, o effeithiolrwydd. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus sydd â'r nod o adnabod a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion y Gwasanaeth, gwerthuso'r tebygolrwydd o wireddu'r risgiau hynny a'r effaith petaent yn cael eu gwireddu, a'u rheoli'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus.
- 3.3 Rhoddwyd y fframwaith llywodraethu yn ei le ar gyfer yr Awdurdod am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2013 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

4 Y Fframwaith Llywodraethu

- 4.1 Mae'r datganiad hwn yn disgrifio prif elfennau Fframwaith Llywodraethu'r Awdurdod a'n hunanasesiad o gydymffurfiaeth â Chod Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod. Mae'r sicrwydd llywodraethu sydd yn y datganiad hwn wedi eu strwythuro o gwmpas pob un o'r 6 egwyddor llywodraethu sydd yn y Fframwaith 'Delivering Good Governance in Local Government'.
- 4.2 Mae pob un o'r egwyddorion hyn yn rhan bwysig o drefniadau Cod Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod. Trwy gymhwyso'r egwyddorion, gallwn ddangos ein bod yn cyflwyno'r gwasanaethau i'n dinasyddion a'n cymunedau mewn ffordd sy'n dangos atebolrwydd, tryloywder, effeithiolrwydd, didwylledd a chynhwysiant.

Egwyddor 1

Canolbwyntio ar ddiben yr awdurdod, y deilliannau i'r gymuned, a chreu a gwireddu gweledigaeth ar gyfer y fro.

- 5.1 Mae'r **Cynllun i Leihau Risg a Gwella 2010/11 i 2012/13** yn nodi gweledigaeth, datganiad cenhadaeth a gwerthoedd yr Awdurdod. Paratowyd y cynllun yn unol â dyletswyddau penodol sy'n deillio o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a Fframwaith Cenedlaethol Tân ac Achub Cymru 2008-11. Ymdrinir â'r tri diben gwahanol yn y cynllun:
- Darparu gwybodaeth ynglŷn â'r Awdurdod a'r Gwasanaeth, a'r cyd-destun y maent yn gweithredu o'i fewn;
 - Mae'n cofnodi blaenoriaethau uchaf yr Awdurdod ac yn olrhain cynnydd tuag at nodau penodol;
 - Mae'n ddogfen gyfeirio ddefnyddiol sy'n cadw cofnod hanesyddol o berfformiad dros dair blynedd ariannol.
- 5.2 Mae'r Prif Swyddogion yn gyfrifol am sicrhau bod Blaenoriaethau'r Gwasanaeth yn cael eu cyflawni, a bod perfformiad o'i gymharu â thargedau allweddol yn cael eu monitro'n rheolaidd drwy'r fframwaith **rheoli perfformiad** ac yn cael ei adrodd yn rheolaidd i'r aelodau.
- 5.3 Mae trefniadau cadarn yn eu lle ar gyfer **rheolaeth ariannol** effeithiol drwy weithdrefnau cyfrifyddiaeth y Gwasanaeth a'r Rheoliadau Ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys gweithrefnau sefydledig ar gyfer cynllunio'r gyllideb, a'r rheini'n ddarostyngedig i asesiadau risg, ac adroddiadau rheolaidd i'r aelodau gan gymharu'r referniw gwirioneddol a'r gwariant cyfalaf gyda'r cyllidebau blynyddol. Y Trysorydd sy'n gyfrifol am sicrhau bod materion ariannol y Gwasanaeth yn cael eu gweinyddu'n briodol, a hynny fel y bo'n ofynnol gan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972. Mae ffin glir o ran cyfrifoldebau rhwng swyddogaeth cyfrifyddiaeth y rheolwyr, a wneir yn fewnol, a'r swyddogaeth cyfrifyddiaeth ariannol, a wneir trwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy.
- 5.4 Mae gweithdrefnau ar gyfer tendro a gosod contractau wedi eu cynnwys yn y Rheoliadau Ariannol. Mae trefniadau'r Gwasanaeth ar **Reoli'r Trysorlys** yn dilyn arferion proffesiynol, ac maent yn agored i'w hadolygu'n rheolaidd ac yn cynnwys adroddiadau a gyflwynir i'r Aelodau bob chwarter.

- 5.5 Er mwyn sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu cyflwyno'n llwyddiannus a phrosiectau'n cael eu cwblhau, darperir canllawiau a chymorth canolog mewn perthynas â **chaffael** a rheoli prosiectau.
- 5.6 Trwy gydol y flwyddyn, mae'r Gwasanaeth yn casglu ac yn monitro cyfres o **ddangosyddion perfformiad**. Mae'r Grŵp Gweithredol (bob chwe wythnos) a'r Panel Gweithredol (bob chwarter) yn ystyried adroddiadau rheolaidd ynghylch gweithgarwch a pherfformiad o'u cymharu â blynyddoedd blaenorol er mwyn monitro cynnydd. Gall ystyried yr adroddiadau hyn arwain at ymchwil pellach neu gamau i gywiro os yw'r lefelau gweithgarwch neu berfformiad ymhell o'r targed neu os na ellir eu hesbonio (e.e. oherwydd y tywydd). Mae holl adroddiadau'r Awdurdod Tân ac Achub ar gael ar wefan y Gwasanaeth.
- 5.7 Mae'r Gwasanaeth wedi cytuno ar egwyddorion a phrosesau i sicrhau bod ei amcanion, ei flaenoriaethau a'i werthoedd yn cael eu hyrwyddo a'u diogelu wrth weithio mewn partneriaeth. Cyhoeddwyd **strategaeth partneriaeth** ac mae ar gael ar wefan y Gwasanaeth. Darperir atebolrwydd eglur a darpariaethau ar gyfer cyfathrebu ymhob cytundeb partneriaeth.
- 5.8 Mae'r Gwasanaeth wedi gwneud gwelliannau ym meysydd sicrhau ansawdd a rheoli perfformiad ym maes **ymgysylltu â'r sector gwirfoddol**. Mae'r gwelliannau'n cynnwys:
- Ffurfioli darpariaeth protocolau rhannu gwybodaeth gydag asiantaethau partneriaethol sy'n ymwneud â'n cynllun y Ffenics a mudiadau o'r sector gwirfoddol sy'n cynnal Archwiliadau Diogelwch Tân yn y Cartref ar ein rhan;
 - Caiff gwaith mewn partneriaeth ei lywodraethu gan gytundebau, protocolau a memoranda cyd-ddealltwriaeth sy'n berthnasol i'r math o waith neu'r berthynas dan sylw;
 - Cafodd dogfen ganllaw ei llunio ar gyfer Addysg Diogelwch Cymunedol mewn ysgolion, a chafwyd cadarnhad o'r amcanion partneriaethol o fewn y prosiect amlasiantaethol, Criw Craidd. Hefyd, lluniwyd cofrestr risg a chwblhawyd asesiad risg ar gyfer y meysydd gwaith o fewn Diogelwch Cymunedol.
- 5.9 Bob blwyddyn, mae'r Gwasanaeth yn cymryd rhan mewn proses **Sicrwydd Gweithredol** Darparu Gwasanaethau rhwng y tri gwasanaeth tân ac achub yng Nghymru. Y Prif Lwybrau Ymholi yn 2012/13 oedd Diogelwch Tân Deddfwriaethol a Chyfeiriad Teithio. Ar ôl cwblhau hunanasesiad, gwahoddodd y Gwasanaeth dîm o blith y ddau GTA arall yng Nghymru i gynnal adolygiad cymheiriaid ac i wneud argymhellion ar gyfer gwella yn seiliedig ar eu canfyddiadau.

Egwyddor 2
Bydd yr Aelodau a'r Swyddogion yn cydweithio i gyflawni diben cyffredin, gyda swyddogaethau a rolau wedi eu diffinio'n glir.

- 6.1 Mae'r **Cyfansoddiad**, sydd i'w gael ar wefan yr Awdurdod, yn nodi'r canlynol:
- Sut y mae'r Gwasanaeth yn gweithredu ac yn gwneud penderfyniadau;
 - Y gweithdrefnau ar gyfer sicrhau bod y dulliau o wneud penderfyniadau yn dryloyw ac yn atebol i bobl leol a rhanddeiliaid eraill;
 - Prif rolau pob aelod a phrif swyddog, gan gynnwys y cyfrifoldebau arweiniol dros lywodraethu corfforaethol sydd gan y PST, y DBST a'r prif swyddogion dynodedig eraill;
 - Cynllun pwerau dirprwyedig ar gyfer gwneud penderfyniadau;
 - Cyfrifoldebau dros adolygu a chytuno ar drefniadau llywodraethu corfforaethol y Gwasanaeth;
 - Trefniadau ar gyfer sicrhau ei fod yn cael ei adolygu a'i ddiweddarau'n rheolaidd;
 - Ei godau a'i brotocolau cysylltiedig.
- 6.2 Caiff y gwaith o **Lunio polisiau a gwneud penderfyniadau** ei hwyluso drwy'r **Grŵp Gweithredol**. Mae'r grŵp strategol hwn yn cynnwys y Prif Swyddog Tân, y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r tri Phrif Swyddog Tân Cynorthwyol, ac mae'n cyfarfod bob chwe wythnos i adolygu eitemau sefydlog, gan gynnwys rheoli perfformiad, risg ac ariannol, a datblygu polisiau a gweithdrefnau mewnol.
- 6.3 Mae gan y **Panel Gweithredol** rôl amrywiol i ymdrin â phynciau megis penodi prif swyddogion, edrych yn fanwl ar gynlluniau gwella a chynlluniau ariannol, ymdrin â rhai materion archwilio ac â materion polisi a chyfansoddiadol pan fo angen. Fel arfer, mae'n ymdrin ag ymatebion i bapurau ymgynghori a datblygiadau eraill ym maes polisi, ac yn gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân ac Achub ynghylch ei brif bolisiau, gan gynnwys y Cynllun i Leihau Risg. Y Panel sydd yn arfer ymdrin ag uwch benodiadau drwy sefydlu is-bwyllgor arbennig i'r diben.
- 6.4 Mae rolau eglur yr Awdurdod llawn, fel penderfynwr, a'r berthynas waith ffafriol a chynhyrchiol rhwng yr aelodau a'r swyddogion, yn enghreifftiau o drefniadau llywodraethu cadarn.
- 6.5 Mae'r Gwasanaeth yn gweithredu **Polisi Diogelu Data**, ac mae ganddo hefyd weithdrefnau yn eu lle i ateb ei gyfrifoldebau o dan y **Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol a Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000**. I gydymffurfio â'r olaf, mae gwefan y Gwasanaeth yn cynnwys 'cyfeirlyfr o wybodaeth gyhoeddedig', sy'n rhoi arweiniad i'r wybodaeth y mae'r Gwasanaeth yn ei chyhoeddi fel mater o drefn. Mae'r wefan hefyd yn cynnwys gwybodaeth arall y mae'n ofynnol i'r Gwasanaeth ei chyhoeddi, megis y lwfansau a delir i'r aelodau yn unol â darpariaethau statudol. Hefyd, mae pob adroddiad a ystyrir gan yr awdurdod, ei Banel Gweithredol a'i Bwyllgorau, a chofnodion penderfyniadau a wnaed, ar gael ar wefan yr Awdurdod, oni bai eu bod yn gyfrinachol.
- 6.6 Yn unol â'i gyfrifoldebau statudol, mae gan y Gwasanaeth **Bolisi Iechyd a Diogelwch** a gweithdrefnau cysylltiedig.

- 6.7 Mae cytundebau yn galluogi'r Gwasanaeth i gydymffurfio â gofynion statudol mewn perthynas ag **amddiffyn plant** ac **amddiffyn oedolion bregus**. Mae gweithdrefnau recriwtio yn gymorth i sicrhau bod gweithwyr ac aelodau'r Gwasanaeth sy'n gweithio gyda phlant neu oedolion bregus yn cael eu gwirio i sicrhau eu bod yn addas i wneud hynny.

Egwyddor 3
Hyrwyddo gwerthoedd yr awdurdod, ac amlygu gwerthoedd llywodraethu da trwy ymddwyn yn ôl safonau uchel.

- 7.1 Mae polisïau yn eu lle i sicrhau bod y Gwasanaeth yn sefydlu fframweithiau llywodraethu moesegol, sy'n cynnwys:
- Codau ymddygiad ar gyfer swyddogion ac aelodau, a adolygir, a ddiweddarir ac a brofir yn rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio;
 - Cod ymddygiad cynllunio;
 - Polisi i gynnal proses ddisgyblu i ymdrin ag unrhyw achos o dorri'r cod ymddygiad ymhlith Swyddogion;
 - Polisi chwythu'r chwiban, a hwnnw wedi ei rannu'n eang yn y Gwasanaeth ac yn cael ei adolygu'n rheolaidd;
 - Cofrestrau o fuddiannau personol a busnes;
 - Polisi y cytunwyd arno, a gweithdrefnau corfforaethol cysylltiedig, ar gyfer sicrhau bod modd gwneud cwynion am wasanaethau ac ymchwilio iddynt, ac ar gyfer sicrhau bod modd dysgu unrhyw wersi.
- 7.2 Clerc yr Awdurdod Tân ac Achub yw'r '**Swyddog Monitro**' dynodedig, a hynny yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, ac mae'n sicrhau cydymffurfiaeth â pholisïau, gweithdrefnau, cyfreithiau a rheoliadau sefydledig. Ar ôl ymgynghori'n briodol, bydd y swyddog hwn yn adrodd i'r Awdurdod ynghylch unrhyw gynigion, penderfyniadau neu hepgoriadau a allai fod yn anghyfreithlon.
- 7.3 Mae trefniadau **gwrth-dwyll a llygredd** yn arf ataliol, yn ei gwneud yn haws i ganfod twyll a llygredd, ac yn nodi llwybr clir ar gyfer ymchwilio. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau ar gyfer trechu twyll ariannol.
- 7.4 Mae **Archwilio Mewnol** yn gweithredu i'r safonau a nodir yn y ddogfen Cod Ymarfer ar gyfer Archwilio mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2006 a gynhyrchwyd gan CIPFA. Bob blwyddyn, mae'r Rheolwr Archwilio yn adrodd crynodeb o'r canfyddiadau archwiliadau i'r Pwyllgor Archwilio, a hefyd yn adrodd barn ynghylch pa mor ddigonol ac effeithiol yw amgylchedd rheoli'r Gwasanaeth yn gyffredinol. Mae'r Awdurdod yn derbyn ei swyddogaeth Archwilio Mewnol gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy fel rhan o'i Gytundeb Lefel Gwasanaeth ar gyfer y Trysorlys a'r Gwasanaethau Ariannol. Nod y gwasanaeth Archwilio Mewnol, sy'n annibynnol yn y modd y mae'n cynllunio ac yn gweithredu, yw rhoi sicrwydd fod yr Awdurdod yn cynnal systemau digonol o reolaeth fewnol, a gwneud argymhellion ynghylch ffyrdd i wella'r rhain pan fo'n gweld angen. Mae gan Bennaeth y Gwasanaethau Archwilio fynediad uniongyrchol at y Prif Swyddog Tân, rheolwyr ar bob lefel a'r aelodau etholedig.

- 7.5 Mae gan y Gwasanaeth berthynas wrthrychol a phroffesiynol gyda'i **archwilwyr allanol**. Ym mis Medi 2012, cyflwynodd Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG yr Adroddiad 'Archwiliad o Ddatganiadau Cyfrifyddu' i'r Pwyllgor Archwilio, ac roedd yn nodi eu bwriad i roi Adroddiad diamod yr Archwilydd ar y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig am 2011/12. Roedd yr adroddiad manwl yn cadarnhau bod datganiadau cyfrifyddu'r Awdurdod yn rhoi golwg wir a theg o'r sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2012 fel y ceir tystiolaeth ohoni yn Llythyr Blynyddol Rheolwr y Berthynas. Mae hwn i'w gael ar wefan yr Awdurdod.
- 7.6 Sefydlwyd y **Pwyllgor Safonau** yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 2000, a sefydlwyd ei Gylch Gorchwyl yn 2003. Mae ei ddyletswyddau'n cynnwys ystyried cwynion yn derbyn aelodau'r Awdurdod a gyfeirir gan yr Ombwdsmon a chaniatáu goddefebau. Mae hefyd yn cynghori'r Awdurdod ar faterion yn ymwneud â safonau. Mae'r pwyllgor yn cynnwys 6 aelod, a phedwar ohonynt yn annibynnol. Ni all cynrychiolwyr yr Awdurdod Tân ac Achub ar y Pwyllgor hwn fod yn rhai sy'n dal swyddi ar yr Awdurdod. Daw'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd o blith yr aelodau annibynnol. Mae hefyd yn goruchwyllo trefniadau'r Gwasanaeth ar Chwythu'r Chwiban. Rydym yn falch o gadarnhau nad atgyfeiriwyd ynghylch ymddygiad aelodau i'r Pwyllgor Safonau/Ombwdsmon yn y blynyddoedd diwethaf.

Egwyddor 4 **Gwneud penderfyniadau gwybodus a thryloyw sy'n agored i graffu effeithiol a rheoli risg**

- 8.1 Mae'r **Pwyllgor Archwilio** yn ystyried pa mor effeithiol yw trefniadau rheoli risg y Gwasanaeth, yn monitro gwaith yr archwilwyr mewnol ac allanol, ac yn monitro'r berthynas rhwng yr archwilwyr a'r staff a'r ymatebion i argymhellion archwiliadau ac arolygiadau. Mae'n gyfrifoldeb ar y Pwyllgor i graffu ar yr holl adroddiadau ariannol a gwneud argymhellion i'r Awdurdod Tân ynghylch eu canfyddiadau. Yn y blynyddoedd diweddar mae wedi cael cyfrifoldeb dirprwyedig am gymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon blynyddol a'i adroddiadau cysylltiedig (sy'n cynnwys y datganiad hwn). Mae aelodaeth y Pwyllgor yn cynnwys pob aelod nad yw'n aelod o'r panel gweithredol, ac maent yn cyfarfod o leiaf ddwywaith y flwyddyn. Penodir y Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd o wahanol awdurdodau cyfansoddol, a hynny er mwyn cael cynrychiolaeth o gymunedau Gogledd Cymru.
- 8.2 Mae data sy'n bwydo i mewn i **Ddangosyddion Strategol Cenedlaethol**, sy'n seiliedig ar ganlyniadau, a Dangosyddion Craidd eraill a osodir gan Lywodraeth Cymru, yn cael eu casglu, eu gwirio, eu dadansoddi a'u cyflwyno'n rheolaidd i Lywodraeth Cymru, a'i hadrodd yn gyhoeddus trwy gydol y flwyddyn. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn cyhoeddi llawer o'r wybodaeth hon ar ei gwefannau ei hun.
- 8.3 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn archwilio **data'r Dangosyddion Strategol** bob blwyddyn. Yn gefn hefyd i reolaeth effeithiol o berfformiad mae mesurau a dangosyddion lleol, gyda thargedau cysylltiedig pan fo hynny'n briodol.
- 8.4 Caiff **data Digwyddiadau** eu casglu a sicrhau eu hansawdd yn fewnol cyn eu cyflwyno drwy System newydd ar y we (2009) i Adrodd ynghylch Digwyddiadau i Lywodraeth y DU. Mae systemau electronig mewnol hefyd yn storio data ar y canlynol er enghraifft: gweithgarwch diogelwch tân ac atal tanau; a gwybodaeth ariannol.

- 8.5 Mae'r Awdurdod wedi cyhoeddi polisi **Rheoli Parhad Busnes** (RhPB). Gwnaed gwaith i integreiddio trefniadau RhPB y Gwasanaeth gyda gofynion adrodd Llywodraeth Cymru ar Addasu i Newid Hinsawdd. Fel rhan o'r Cynllun Cyfunol i Leihau Risg a Gwella 2010-11 i 2012-13, mae'r Gwasanaeth yn sicrhau bod y trefniadau parhad busnes yn gynhwysfawr ac yn ddiogel. Mae pob adran yn y Gwasanaeth wedi datblygu cynlluniau parhad busnes ar gyfer y swyddogaethau unigol. Ar ôl dadansoddi risg, mae'r cynlluniau'n ymdrin â gwahanol sefyllfaoedd, a'r mesurau i'w dilyn i sicrhau cydnerthedd rhag tarfiadau posibl, gan gynnwys sefyllfaoedd megis anghydfod diwydiannol. Mae'r cynlluniau wedi diffinio a dyrannu cyfrifoldebau'n glir am Reoli Parhad Busnes yn y Gwasanaeth, gan roi'r un pwyslais ar reoli parhad busnes yn gorfforaethol ac yn weithredol, a hynny er mwyn sicrhau nad oes yr un maes wedi ei anghofio a bod y cynlluniau adfer yn rhai cadarn. Mae'r Gwasanaeth yn parhau i ddatblygu rhaglen o brofi ac ymarfer er mwyn gwirio bod y cynlluniau presennol yn ddilys.
- 8.6 Mae gan y Gwasanaeth strategaeth ar gyfer **cyfathrebu** mewnol ac allanol, ac mae'n gysylltiedig â'i flaenoriaethau corfforaethol ac yn cynnwys prosesau ar gyfer adolygu ei effeithiolrwydd.
- 8.7 Ffurfiwyd **Grŵp Llywio TGCh**; y cadeirydd yw un o'r Prif Swyddogion sy'n gyfrifol am TGCh, ac mae hefyd yn cynnwys y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r Prif Swyddogion Tân Cynorthwyol eraill yn ogystal â Rheolwr TGCh. Mae ei gylch gwaith yn cynnwys:
- Cyfrifoldeb am ddiffinio polisiâu a gweithdrefnau TGCh y Gwasanaeth, gan gynnwys y polisi diogeledd;
 - Monitro'r modd y caiff y Polisi TGCh ei drefnu a'i weithredu, a pherfformiad TGCh o fewn y Gwasanaeth;
 - Datblygu'r strategaeth TGCh, a chyfrifoldeb am adolygu a derbyn achosion busnes dros fuddsoddi mewn TGCh gan wahanol adrannau;
 - Cyfrifoldeb am adolygu a chymeradwyo caffaeliadau mawr TGCh, a goruchwyllo'r modd y rhoddir prosiectau mawr TGCh ar waith.
- 8.8 Mae **Polisi Rheoli Risg** y Gwasanaeth yn gofyn am gyfranogiad rhagweithiol gan bawb sy'n gyfrifol am gynllunio a chyflwyno gwasanaethau wrth ganfod, gwerthuso a rheoli risgiau mawr i flaenoriaethau'r Gwasanaeth, ei wasanaethau a'i brosiectau pwysig. Mae hyn yn cynnwys asesiad penodol o'r risgiau hynny yr ystyrir eu bod yn strategol i flaenoriaethau'r Gwasanaeth. Caiff y risgiau, a'r rheolaethau sydd eu hangen i'w rheoli, eu cofnodi yn y **gofrestr risg corfforaethol**, a chaiff unrhyw welliannau angenrheidiol i'r rheolaethau eu monitro er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu gweithredu. Mae'r gofrestr risg corfforaethol yn cynnwys canfod/arfarnu 9 risg lefel uchel mewn 5 maes: Ariannol, Gwleidyddol, Adnoddau, Cynllunio a Materion Cenedlaethol. Adolygir y gofrestr bob blwyddyn.
- 8.9 Mae prosesau yn eu lle i sicrhau'r defnydd **darbodus, effeithiol ac effeithlon** o adnoddau ac i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y cyflawnir swyddogaethau. Mae'r rhain yn cynnwys adolygiadau a wneir yn fewnol a chan yr archwilywyr allanol, a chydweithredu â Llywodraeth Cymru yn 'Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella' ac mewn mentrau ar y cyd.

Egwyddor 5
Meithrin gallu'r aelodau a'r swyddogion i weithio'n effeithiol

- 9.1 Mae gweithdrefnau **recrwtio'r** Gwasanaeth yn darparu cydraddoldeb o ran cyfleoedd cyflogaeth. Mae **strwythur cyflogau y sicrheir ei ansawdd** yn ateb gofynion Cytundeb Statws Sengl 1997. Mae pob aelod o'r staff yn cael contract, swydd-ddisgrifiad ac adolygiad blynyddol o ddatblygiad perfformiad.
- 9.2 Mae'r Gwasanaeth yn dal Siarter Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar gyfer **Cefnogi a Datblygu Aelodau**, ac felly mae ganddo weithdrefnau ar gyfer asesu anghenion hyfforddi'r aelodau a'r uwch swyddogion ac ar gyfer sicrhau eu bod, pan fod angen, yn cael yr hyfforddiant priodol. Mae'r **fframwaith cymhwysedd gweithwyr** yn golygu proses arfarnu i adolygu perfformiad unigolion ac i gyfrannu at sicrhau bod gan weithwyr y sgiliau digonol ar gyfer eu gwaith. Mae'r Gwasanaeth yn gweithredu'r system IPDS genedlaethol ar gyfer staff yr ochr weithredol, ac mae wedi datblygu cynlluniau ar gyfer olyniant yn y gweithlu ac wedi cyflwyno **Llwybrau Datblygu Gyrfa**.
- 9.3 Ymdrinir â materion cydraddoldeb drwy'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol.
- 9.4 Caiff gwybodaeth ei raeadru i'r staff drwy Ddiweddariadau wythnosol y Prif Swyddog, gorchmynion arferol misol, y fewnrwyd a chylchlythyrau i'r staff.

Egwyddor 6
Trafod gyda phobl leol a rhanddeiliaid eraill i ofalu bod atebolrwydd cyhoeddus cadarn

- 10.1 Mae'r Awdurdod yn gweithredu strwythur pwyllgorau, sy'n ymdrin â meysydd allweddol sy'n gyson â'i amcanion strategol. Mae 28 o aelodau etholedig ar yr Awdurdod Tân ac Achub, ac maent yn dod o'r chwe Awdurdod Unedol sy'n ymorol am ardal y Gwasanaeth Tân ac Achub, a hynny yn unol â Gorchymyn Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (Cynllun Cyfuno) 1995. Mae rôl yr Awdurdod wedi ei ddiffinio yn ei Reolau Sefydlog. Mae'r Awdurdod llawn yn cyfarfod bedair gwaith y flwyddyn, ym mis Mawrth, Mehefin, Hydref a Rhagfyr. Gellir galw cyfarfodydd arbennig unrhyw bryd os oes angen trafod busnes brys. Caiff swyddogaeth yr Awdurdod ei gefnogi ymhellach gan ei Clerc a'i Drysorydd. Mae'r cyfarfodydd yn **agored i'r cyhoedd**, ac mae cofnodion o drafodion yr Awdurdod ar gael ar wefan yr Awdurdod (www.gwastan-gogcymru.org.uk)
- 10.2 Ymgynghorir â rhanddeiliaid y Gwasanaeth ynghylch penderfynu'r blaenoriaethau sydd eu hangen i wireddu'r weledigaeth sydd yn y Cynllun Lleihau Risg, ac mae'r broses cynllunio gwasanaethau yn sefydlu ac yn mynegi'r blaenoriaethau hynny a'r ffyrdd o'u cyflawni. Gosodir y gwelliannau arfaethedig a'r targedau yn yr **Adroddiad Blynyddol** a'r Cynllun Gwella.
- 10.3 Ymgynghoriad blynyddol gyda'r holl rhanddeiliaid i gael adborth am brif amcanion y Gwasanaeth.

11 Adolygu Effeithiolrwydd

- 11.1 Mae'r Gwasanaeth yn gyfrifol am gynnal, o leiaf unwaith y flwyddyn, adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Yn sail i'r adolygiad o effeithiolrwydd mae gwaith y Grŵp Gweithredol a'i swyddogion o fewn yr awdurdod, sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, adroddiad blynyddol yr Archwiliad Mewnol, a hefyd y sylwadau a wneir gan archwiliwyr allanol ac asiantaethau adolygol eraill ac adolygiadau eraill a gynhelir.
- 11.2 Dyma brosesau a ddefnyddiwyd i gynnal, adolygu a gwella effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu:
- i) mae adolygiadau rheolaidd o'r Cyfansoddiad a'r trefniadau llywodraethu moeseol (gan gynnwys i ba raddau y maent yn cydymffurfio â Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwiio) gan y Swyddog Monitro;
 - ii) yn sail i'r adolygiad o effeithiolrwydd mae gwaith y Prif Swyddog Tân, y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r prif swyddogion sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd a'r diwylliant llywodraethu;
 - iii) mae'r Swyddogaeth Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiadau rheolaidd o'r systemau a'r rheolaethau ariannol, a hynny er mwyn darparu sicrwydd i'r Awdurdod drwy ei Bwyllgor Archwilio;
 - iv) adolygiadau rheolaidd o'r rheolaethau ariannol gan y Dirprwy Brif Swyddog Tân a'r Trysorydd;
 - v) er 1988 mae'r Gwasanaeth wedi rheoli ei gynlluniau gwariant o fewn y gyllideb gymeradwyedig. Mae Swyddfa Archwilio Cymru a KPMG yn ystyried bod yr amgylcheddau rheoli cyffredinol yn rhai cadarn, a bod systemau cadarn o reolaeth ariannol a threfniadau rheoli ariannol ar waith;
 - vi) rheoli risg yn ffurfiol ac adolygu'r prosesau dan sylw yn rheolaidd a pharhaus;
 - vii) archwiliadau mewnol ac allanol o'r prosesau rheoli risg;
 - viii) swyddogaeth Archwilio Mewnol, y mae ei waith yn ystyried y risgiau a ganfuwyd drwy archwiliadau rheolaidd o'r systemau mawr, niferoedd staff a phrosiectau pwysig yn unol â'r cynllun archwilio mewnol blynyddol, ac sy'n cynnwys gwaith dilynol i sicrhau bod y prif swyddogion yn gweithredu argymhellion y cytunwyd arnynt;
 - ix) yr asesiad blynyddol o'r gwaith Archwilio Mewnol gan archwiliwyr allanol y Gwasanaeth, a gasglodd bod yr Archwilio Mewnol yn cydymffurfio â Chod Ymarfer CIPFA ar Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2006;
 - x) gwaith Pwyllgor Craffu a phwyllgorau eraill y Gwasanaeth, gan gynnwys ei Bwyllgor Archwilio a'i Bwyllgor Safonau,
 - xi) barn ac argymhellion archwiliwyr allanol y Gwasanaeth ac asiantaethau arolygol ac adolygol eraill;
 - xii) monitro perfformiad yn rheolaidd yn erbyn y Cynllun Gwella a chynlluniau'r gwasanaeth a thargedau allweddol, ac adrodd yn ei gylch i aelodau'r Awdurdod;
 - xiii) Pennaethiaid Adrannau yn darparu sicrwydd yn eu rhinwedd broffesiynol am eu maes gwasanaeth drwy gyflwyno adroddiadau, adolygiadau misol sy'n darparu sicrwydd o reolaeth risg, gweithredu argymhellion allanol a mewnol a chynnydd ar berfformiad;
 - xiv) Prif swyddogion yn darparu sicrwydd am y rheolaethau mewnol y mae ganddynt gyfrifoldeb amdanynt;
- 11.3 Fe'n cynghorwyd am oblygiadau'r adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Archwilio, ac rydym yn bwriadu mynd i'r afael â gwendidau a sicrhau bod gwelliant parhaus o'r system yn ei le.

11.4 O ran y 'materion rheolaeth sylweddol' sydd yn y Datganiad Rheolaeth Fewnol am y flwyddyn ariannol flaenorol (2011/12), roedd y cynnydd yn 2012/13 fel a ganlyn:

- sicrhawyd bod staff yn ymwybodol o'r polisi Chwythu'r Chwiban.
- gwnaed gwelliannau i'r wybodaeth a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio am ganfyddiadau'r Archwilio mewnol, gan gyflwyno crynodebau ysgrifenedig ar y cyd â gwybodaeth ar lafar;
- cafodd yr amserlen diwedd blwyddyn ei ffurfioli, gan sicrhau bod y pecyn-L Cyfrifon Llywodraeth Gyfan yn cael ei gyflwyno i'r archwilwyr allanol gyda digon o amser i'w adolygu er mwyn ateb dyddiad terfynol Llywodraeth Cymru;
- mae strategaeth TGCh bum mlynedd wrthi'n cael ei datblygu ar lefel Cymru gyfan;
- mae cryn gydweithio gyda'r GTA eraill yng Nghymru o dan y Pwyllgor Materion Cenedlaethol, a hynny er mwyn gwella a cysoni diwyg y cynlluniau referniw tymor canolig;
- mae gwell trefniadau llywodraethu ar gyfer yr adegau pryd y mae'r Gwasanaeth yn cydweithio neu mewn partneriaethau,
- mae datblygu cynaliadwy ac ystyriaethau cydraddoldeb wedi eu hintegreiddio ymhellach yn y prosesau cynllunio gwasanaethau a gwneud polisïau

12 Argymhellion ar gyfer Gwella

12.1 Mae gan y Gwasanaeth reolaethau a llywodraethu, ond nid yw'n hunanfodlon. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi nodi meysydd lle mae angen gwneud rhagor o welliannau.

Cynllun Gweithredu Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2012/13 – Camau Newydd ar gyfer 2013/14

Adolygiad o'r Cod Llywodraethu	Adolygu/diweddau Cod Llywodraethu'r Awdurdod a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn unol â'r Pwyllgor Materion Cenedlaethol.	Rheolwr Cyllid
Sefydlu Strategaeth Ymgynghori ac Ymgysylltu	Ystyried sut yr ydym yn ymgynghori ac yn ymgysylltu â'r cyhoedd ar hyn o bryd; chwilio am ffyrdd i wella'r broses.	Ymgynghorydd Cydraddoldeb
Gwella meincnodi	Defnyddio cymharydd tebyg wrth debyg; rhagor o gydweithio gyda'r ddau GTA arall yng Nghymru.	Rheolwr Cynllunio Corfforaethol
Gwella cymwyseddau mewnol, penodol i rolau	Rhoi fframwaith cymwyseddau PDR ar waith fesul cam i staff yr ochr gefnodol, a monitro ei effeithiolrwydd.	Pennaeth Hyfforddi

- 12.2 Llywodraethu da yw syflaen y gwaith o ddarparu gwasanaethau o safon sy'n diwallu anghenion yr holl randdeiliaid, ac mae'n hanfodol i ddangos bod arian cyhoeddus yn cael ei wario'n dda. Yn seiliedig ar yr adolygiad, asesiad a gwaith monitro parhaus a wnaed yn ystod 2012/13, rydym o'r farn fod trefniadau llywodraethu da yn eu lle, bod y systemau allweddol yn gweithredu'n iawn ac nad oes unrhyw dystiolaeth o wendidau sylfaenol mewn rheolaeth. Fodd bynnag, ni all yr un system reolaeth ddarparu sicrwydd absoliwt yn erbyn camddatgan na cholled. Yn seiliedig ar y gwahanol sicrwydd a roddwyd, bwriad y datganiad hwn yw rhoi sicrwydd rhesymol fod trefniadau llywodraethu corfforaethol boddhanol yn eu lle ac yn gweithio'n effeithiol.
- 12.3 Yn y flwyddyn nesaf, rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion uchod i wella rhagor ar ein trefniadau llywodraethu. Rydym wedi ein bodloni y bydd y camau hyn yn ymdrin â'r angen i gael y gwelliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

**Llofnodwyd
(Prif Swyddog Tân)**

2013

**Llofnodwyd:
(Cadeirydd ATAGC)**

2013